

[0-15]

K32/22

B. Mogorosi,
Sheenspost Bantu School,
P.O. Box 26,
TWEESPRUIT.

1/5

Bataung. Taung of Moletsane.

Kxosi ya Bataung e e itsexeng ~~thata~~ thata e ne e le Moletsane. Ke ena kxosi e e ileng ya busa sethsaba sa Bataung mehlang ya boxoloxolo. Ka nako eno, Bataung ba ne ba bidiwa Basoti. Basoti ke xore ba ne ba thsela ka diphô-ôfôlô tsa naxa ke fa ba tlaa ja bojang jwa moseeka. Xatwe ka nako yeo bataung ba ile ba lwa dintwa tse di kxolo le Barolong. Bataung ba ne ba sa le kwa Mekwatlang, me ba ntse ba busiwa ke kxosi Moletsane. Bataung ba xapa dikxomo tsa Barolong ba di isa kwa ma xaxabo. Barolong ba bolaya Kxampêpê kala ya xa Moletsane. Bataung le bone ba bolaya Thšake e leng kala ya kxosi ya Barolong. Xatwe e ne e re fa ba nyefolana ba re: "Kxampêpê kong. Thsake le ene kwano". Molaudi yo moxolo wa xa Moletsane e ne e le Rakxolomonyane ka nako yeo Rakxolomonyane e ne e le motho wa ba xa Raphiri. Ka tsatsi je lengwe fa ba bolotse lethšolô a lelekwa ke tau ya tsetse me a e sia xo ya xo thsela nokana. Me batho ba bangwe ba mo thusa ba e bolaya. 'Me ka e ne e le letsôxô ja kxosi, ba re ke Motaung wa Raphiri ka a seile tau e tsetse. Moletsane ke morwa Mophethe. Mmagwe ke Mamoretlo. Maina e bana ba xa Moletsane ke: Moeketse, Mokôrwane, Mokxêlê, Raborôkô, Monyake, Monare le

2. Ntswêlê. Ba basetsana ke "Makxosi, Mamooeketse, Moretlo, Kxanthse le Mariama. Moletsane e ne e le Motaung. Me Sebôkô sa xaxgwe ke tau ya dikxwa. Xo bolelwa xore thsimoloxong ya ba xa Moletsane e ne e se Bataung. 'Me e ne e le Bamakxwane me ba tswa nhleng ya Bokwane. Moletsane a tswa Mekwatlang a ya Lesotho fa thabeng ya Maboloka. Xatwe e ne e re ka tsatsi je lengwe. Lerothadi a romela molaetsa kwa xo moletsane xo re a romele batho ba ba yang xo mothusa. Ke fa Moletsane a raya Bataung a re: "Gatwe e haretse xa Lerothodi! Tsayang dibolao me lo ye xo thusa. E rile fa Lerothodi a sentse a dutse a thsoha ka e bona Bataung ba tla ka ntwâ. Me fa e botsa xore ba ya kae ka dibolaô; ba re ba xopotse xore ke ntwâ. Me a re ke ne

- lo tle xo thlaxola masimo. Ke fa Lerothodi a tlaa re Betaung ke baseale, ba seke ba thlola a laolwa ke opê, Re xone ba se ke ba thlola ba thlaxola, fa e se xo nna balwani ba dintwa fêla. Bataung ba kxaoxane dihlopha tse tharo. Xatwe ba ne ba kxaoxana kwa Maamusa fa ba bangwe ba tla Mekwatleng, bone ba sala Maamuse kxosi ya bone e le ~~Mankkxkxkx~~ Moeketsi. Fa Moletsane a ya Lesotho, Bataung ba bangwe ba sala Mekwatleng ba sena kxosi. Le jaanong ba sale xone. Ba bangwe ke ba ba kwa Maboloka mo Lesotho. Mophethe rragwe Moletsane o šwetse Lesotho. E rile fa Moletsane a sena xo swa, boxosi jwa tzewa ke Mokxêlê morwa Moletsane. Mokxele o ne a nyetse Moksetsane morwadia Ralesele le Mamasedi e le Bataung le bone. Bo Morwa Mokxele ke ~~kxkxkxkx~~ bo: Kxethsane, Thulô, Kurnels le monare. Ba basetsana ke: ~~lx~~ Lesimole, Makxosi Mpyampya le Meriana. Ke one maena a bana ba basetsana ba xa Mokxele le Makxethsane ao. Basadi ba bangwe ba xa Mokxêlê ke bo: Mapaulosi le 'Ma-Krunelese. Krunelese e ne e le ngwana wa mosadi wa bobedi wa xa Mokxêlê. Paulosi e le ngwana wa mosadi wa boraro. Basetsana ba mosadi yo moxolo ke bo: Lesimole le Makxosi. Mpyampya ke wa mosadi wa bobedi.. Moretlo le Makxanthse ke ba mosadi wa boraro. Mokxêlê o ne a busa batho ba xaxwe sentle thata xo feta rraxwe. O ne a sa rate dintwa jaaka Moletsane le xone o ne a ratwa ke Bataung thata. Mokxêlê o ne a tloxêla rraxwe mo Maboloka, me a ya le batho ba xaxwe kwa Mohedinyane xo ya xo nna xone. E ne e le kxosana fêla xo nne rraxwe a santse a thsela. E rile fa kxosi Moletsane a sena xo swa. Mokxêlê a tsaya ~~kxkx~~ boxosi jwa xaxwe 'me a busa Bataung mo Taung (Lesotho), mo seterekeng sa Mohaleshoek. Mokxêlê Mokxêlê o ile a lwa le ba xa Monyake kwa Maboloka, ba lwela lefathse (naxa). Monyake e ne e le ngwang wa xa Frangwanaxwe Mokxêlê, me ke ena yo o neng a seka naxaya Maboloka a re ke ya xaxwe xase ya xa Mokxêlê. Me ntwá ya lwa empa Goramente a ba
4. kxaoxanya ka xo ba kxalemela Monyake e ne e le kxosana fêla a busa naxa ya Difateng. Bana ba xa Monyake ke bo: Mahlehle le Mahlehlenyane, ke mawelana 'me ke ba mosadi yo mogoko Basetsana ke: Mapuleng, Maborôkô le Maponeka. E ne e re ka pušô ya xa mokxêlê

xa wa tsiê e kxolo e e bidiwang makxokôlô, me ya senya masimo a Bataung thata. Mokxêlê o bula ka ngwaxa ya 1914. a setse a xodile thata. E rile ka ngwaxa ya 1912 fa xo sa busa mokxêlê, xa nna le tlala e kxolo mo naxeng ya Taung ka pula e sa ne. E rile fa xo tlaa nna tlalae, xo no xo tlile ka xa Falo kala e kxolo ya xa Mokxêlê e bile e le ngaka ya xaxwe ya motse le pula. Palo a bolaya nonyane ya xodimo ka molamu. Ke fa pula e tlaa xana xona. Bataung ba thsabisetsa dikxomo tsa bone kwa Luting ka di bolawa ke tlala. Ke fa Palo a boya fehlella pula xape me ya boela ya na. Palo e ne e le motaung le ena. Morwa Palo yo mongwe ke Thlware. Baradi ba xaxwe ke: Modiehi le Moiponi. ~~Mokxêlê~~ Mma-bone ke Sofea. E ne o swetse Mohadinyane. Mokxêlê o hithlilwe Ihalase me lebitla la xaxwe le teng le ntse le thsakêlwa ke makoa le matena le dikxosi. E rilefa mokxêlê a sena xo šwa, boxosi jwa thsexediwa ke monnawe eleng Monare. Empa boxosi e le jwa xa moeketse morwa Mokxêlê yo mogolo. Ha moeketsi a sena xo nonoha, a dula setulo sa boxosi ka ngwaxa wa 11936. Moeketsi o busa sentle thata me o rate batho jaaka rragwe mokxêlê. ~~Mokxêlê~~ Moeketsi o nyetse Moiponi morwadia Ntaiye le Mamoiponi. Ntsiye ke morwa Kxithsane. Kxithsane ke motho wa losika la boxosi le ena. Me o na le naxa kwa Thalasi. Mokxate le ene e ne e le kxosi ya Thalase Ke Motaung wa ba xa Ramonyake o ne a buxe Dixoja. Xa na xa nna le kxang e kxolo mo xare xa xa Makxate le mokxêlê ba sêka naxaya Thalase. Kxosi Mokxêlê e na a re ke ya xaxwe 'me makxate le ena a re ke ya xaxwe. E rile fa makxotla a setse a bus ditaba tsa bone, Mokxate a re: lefathse leo ke la me, wena mokxêlê, fa o re o tsaya boipiletso o re o ye Matsieng: nna ke tsaya boipiletso bo bo yang lexodimong. Ke fa Mokxêlê a roma barongwa xo iss ditaba Matsieng. E rile fa baronwa ba ise ba thsele Tswaing, kxosi Makxate a ba aa swa, a bolawa ke pelo. Ke fa Mokxêlê a roma batho xore ba ye xo busa baramiwa ba xaxwe ba ise ba fihle matsieng. Mokxêlê a swa ka kxwedi ya bobedi meraxo xo lošo la xa makxate. Makxate e ne e le Motaung. Bataung ba binatau xa ba e je. Empa ba e bolela jaaka e kote ke moxolo wa batho.

6. Naxa ya Lesothe Taung.

Dithaba tsa xa eso Taung ke: Dikzwele, Maboloka, Kadimê, Lehloaneng, Thaba-Nôta, Siliwa, Mohadimyane, Tlokotsing, Ialasi le Dikhirine. Makxabane ke Maralleng feela. Dinoka ke bo; Ihôqhoane, Dikxetlane Kolla-pêrê. Thaba e kxolo mo dithabeng tsena ke Dikxele. Motho eo o ilere a dula thabeng ena ke kxosi Moorosi. Thabeng ya Maboloka xonc xo dula kxosi Makwae. Makwae e ne e le morwa mosothoane. Xo boleloa xore kxosi makwae o re a lwe kxosi. Moletsane xone, me Moletsane a mo hlola ke ha Makwae a siêla Iuting. Jsaanong kxosi Moletsane a dula Thabeng ya Maboloka. Le xo mpejeno bana ba xa Moletsane ba sa axile teng Thabeng ya Maboloke. Ta re ha xo bokwa Thaba-maboloka xo twe:

Lore thaba ke Maboloka,

le bone e boloka bo mang?

E thsolotsa Makwae moroa oa Mosothoana

Ba ba buang jalo ke barwa ba Moletsane.

Polelelo e ngwe ya re xo no xe na la mohlanka eo mongwe oa xa Moletsane xo twe ke ena Kwepane me a dula thabeng ya kadime. Kadime e re e le Mogisa oa xa Moletsane me a tsamaya jaaka lehlanya hela. E ne e re ka tsatsi je lengwe a tsamae a tloxele mohlape a se xo robala kong.

7. Lehloaneng. Thabeng sna xa na xa swela monna eo mongwe xone a bolawa ke lehloa ke fa xo twe ke Lehloaneng.

Thaba-ntôta: thabeng ena xo no xo dula kxosi Thulo morwa kxosi Mokxele. O ne a beilwe ke rraxwe Mokxele xone. I rile fa xo twe ke Thaba-ntota ke ka xore xo no xo dula banna feela teng me ba bolaya monna eo xo no xo twee ke Ntota teng. Xa twe ba re ba seka lefathae. Ma ba ne ba mohlola ba molaya. Siliwa. E na ke thaba e xompijeno xo nang le ntlo ya thuto teng. Moruti oa Lekhoa eo xo tweng Metere o na a swela xone le xompijeno lebitla ja xaxwe le sale teng moo. Mohadimyane: ena ke thaba e kxolo. Ka fa godimo xo sona xo na le didiba tse di kxolo. Xape xo na le lehaha je lexolo je xo sa itsexeng xore le fella xo kae. Ka fa teng xa lehaha lena xona le lehlaka je le boithsexang. Xape

fa batho ba ya kwa pele ba fihlela lethsa je lexolo ka fa teng xa
 lexaxo lena. Batho ba tle ba tsamae ka fa teng ka ba ee xo
 fihla lethseng lena empa ba thsaba xo fetela pele. Tlokotsing:
 thabeng ena ke mo xo ileng xa lwa t ntoa ya Basotho teng ba lwa
 le Maburu. E ne e le ka nako ya fa xo busa kxosi 'Medi. Diphiring:
 Mona xono xo dula diphiri xone. Boxoloxolo xo no xo dula kxosi
 Raborôkô teng. Dinoka tsa Taung ke: Ihoqhoane jaaka re boletse.
 Dinoka tsena di ella nokeng e kxolo Makxaleng. Noka ya Ihoquoane
 8. e ne ya tsaya monna a sa itsiwe me a bônwa ke badisana a sule.
 Gona le motsoedi o moxolo o o mo dithaithsing tsa thaba e xo tweng
 Maboloka me e elela thata. E tle e re ha pula e tla na xo utlwioe
 ka one ha o duma maru ka fa teng xa dikxaxa tsa motsoedi ona.
 Teng xo dula dikxoxela tse dikxolo xone tse di tle di xane ka metse
 ka nako e ngwe. Dikxwa. Sekxwa se se xone ke Mamakwa. Sekxweng
 sena xo no dula mosadimogolo eo mongwe xotwe Mamakwa teng. Xotwe
 o na a thebeseditse teng a bobola xotwe a tle a fôle. O ne a
 dula loxaxeng je le mo sekxweng seeo. Ke ka xone fa xotwe ke
 mamakwa. Thabeng ya Maboloka xo na le dikxaxa tse dikxolo tse xo
 nang le dithsoanthso tse di kxakxamatsang teng. Dithswanthso tse,
 di kwadilwe ka letsoku je le fubedu me ka di klatsoe ke pula le
 difako tse di nang ka, ngwaxale ngwaxa. Dithswanthso tsena di a
 kxahla xo bane ke tsa: Batho, dikxomo, dinku, dipudi, dipitse,
 mebatla, dinkxô le dijana. Badiri ba dilo tse xa ba itsiwe me
 boxoloxolo ba re di ne di kwalwa ke Barwa ba boxoloxolo. Lefathse
 la Taung (moLesotho), le kraoxentsoe melelwane e ntseng pna: xa
 Raphiri, xa Popolosi, xa Lethowara, xa Mokorwane, xa-Moeketsi, xa
 Rakudubane. xa Thaba-bosiu, xa Mohôhlô xa Salmon, xa Monyaka, xa
 Monare le xa Ramonate. Kxosi ya Taung ke Moeketsi morwa Mokxêlê.

END. 5376.